

Naš Líst

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vpisane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Líst“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglašje se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat. za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Slovenski narodni svet. — Politični abecednik. — Delavska zavarovalnica proti nezgodam. — Politični pregled. — Gregorčiču spomenik. — Štajersko: Celjska politika. — Koroško: Volilna reforma in koroški Slovenci. Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno.
Podlistek: Simon Gregorčič.

Slovenski narodni svet.

I.

Vže v prvi polovici minulega stoletja smo Slovenci vzeli v svoj program „zedinjeno Slovenijo“. Tako globoko pa stvari niso premislili, da bi nam kdo povedal, kako je umeti to „zedinjeno Slovenijo“, kaj hočemo reči s to besedo in kakšna bi bila ta „zedinjena Slovenija“ v vseh javnosti se tičočih podrobnostih. Iz vsega je posneti, da so mislili teritorialno zedinjeno Slovenijo, to je, da bi se slovenski deli Koroške, Štajerske, Primorskega zedinili s Kranjsko v eno zemljepisno celoto s svojo lastno upravo. V kakem razmerju bi bila nova politična jednota napram habsburški državi, ali bi bila država za se, ali država v državi, ali le kronovina enaka drugim kronovinam, kako bi jo upravljali, kako uredili finance, kako šolstvo, sodstvo itd., vsa ta vprašanja so ostala povsem odprta. Zato pa smelo trdimo, da je „zedinjena Slovenija“ vedno bila le lepa beseda, ki je zlasti učinkovala v plamtečih govorih politikov naših.

V novejšem času je prišla na površje „narodna avtonomija“. Druga lepa beseda! Ž njo hočemo povedati, da si Slovenci, in naj prebiva koderkoli, urejaj sam svoje zadeve. Sam upravljaj svoje dohodke, imej svoje davke, razpolagaj ž njimi, plačaj svoje šolstvo, svoje sodstvo, svojo upravo i. dr. Narodna avtonomija torej ni omejena na kake zemljepisne meje.

Simon Gregorčič.

(Dalje.)

Leta 1882. je izdal Gregorčič prvi snopič poezij, svojo „zlato knjigo“, kakor jo je tedaj nazval Levec. Od pesmi „Naša zvezda“ je romala njegova pesniška duša do „ujetega ptiča“, v kojega „tožbi“ je Gregorčič spoznal samega sebe, odtod se je povzpел do „Človeka nikar“, kjer stoji po značilni formi, diki in vsebini pred nami individualno ostro začrtana močna pesniška potenca — še en korak dalje do „Oljke“ — in v rokah nam blešči nežno eizelirana „zlata knjiga“ Gregorčičevih poezij. Le žalibože, da je ta oljka tako zgodaj izpolnila Gregorčičevo proročanje:

O, da bi ti, mladika mila,
nevihto tudi vtolažila,

ki v srce strastno nam besni
da meni vsaj bi jo vmirila!
Srce mi pravi, da jo boš.

In res stoji „Oljka“, kot nekak „pomenik nekdanjih dni cvetočih“ v življenju našega pesnika — poznejša doba je pomirila, ali bolje

Vsaki Slovenec bodi samopraven, kakor je samopraven Nemeec, Čeh, Poljak, Rus ali Magjar. Tudi za „narodno avtonomijo“ je torej treba detajlnega načrta, ki ga predložimo oni trenotek, ko pride to vprašanje na dnevni red. Dokler se igramo samo z lepo besedo, nam nihče ne bo mogel priznati, da je v našem hotenju resnosti, najmanje pa naša največja protivnica — vlada!

Ne smemo si delati praznih upov. Niti „zedinjene Slovenije“ niti „narodne avtonomije“ nam vlada ne prinese na krožniku. Pa tudi, če bodo končno merodajni krogi hoteli bližje stopiti do vprašanja, ki vže nekaj časa straši v osrednjem parlamentu v besedah „avtonomija narodov“ in „federacija narodov“ — dogledni čas nam ne prinese rešitve tega vprašanja.

Torej zopet — samopomoč! Ustvariti si moramo sami nekaj narodni avtonomiji podobnega. Pripravljati moramo pričeti prav resno tla za ono zgradbo, ki naj dobi mesta v novi Avstriji. Ne vemo še, kakšna bo podoba naše države. Toliko že danes lahko rečemo, da bodo centralizmu potegnili čim ožje meje. Ali ga bode omejila avtonomija dežel ali avtonomija narodov ali pa oboje, na severu eno, na jugu drugo — tega danes še ne moremo vedeti. Eno pa je gotovo, da moramo mi Slovenci si biti na jasnem, da moramo v svoji celoti dobro vedeti, kaj hočemo ter da moramo v pravem trenotku znati predložiti svojo v vseh podrobnostih izdelano zahtevo. Za to svojo temeljito zasnovano zahtevo se moramo postaviti kakor en mož, da se ne bodo norčevali iz nas rekoč: saj sami ne vedo, kaj hočejo! Ali pa nam bodo ob nepripravljenosti naši vrgli pred noge izdelek, ki bo služil vse bolj vladi ali Nemcem, kakor pa nam Slovincem. Treba je torej temeljitega proučevanja, resnega pripravljanja, strokovnjaškega, pa tudi sistematičnega in organizovanega dela.

rečeno zadušila vse one svete nevihte pesniške duše, ki so edini pravir poetičkim umotvorom.

Dne 10. junija l. 1882. je prinesel „Slovenec“ od Mahničarja pisano recenzijo Gregorčičevih poezij; pisana je sicer v mirnem in dostojnem tonu, a zdi se ti, kot da bi bila preračunljiva zadeti v živo najbolj občutljive strani mehke Gregorčičeve duše. Že „Slovenčeva“ izjava, da mnogo duhovnikov odklanja trditev „Slov. Naroda“, da bi morali biti duhovniki ponosni na duhovna-sobrata-pesnika, je morala vzor-duhovnika Gregorčičarja raniti globoko. In ko je videl, kako se mu vsi najvišji pesniški ideali trgajo v blato, s kako zelotsko premišljenostjo se napačno komentirajo njegove najlepše ideje, kako sto in sto ljudi kaže nanj in vpije: „Glejte duhovnik-grešnik, pohujševalec mladine“, tedaj je bilo z njegovim dušnim ravnovesjem enkrat za vselej pri kraju. Tu lira — tam križ! — — — in šel je in tresočimi rokami se je oprijel križa, in na tem križu pribit je izdihnil eden najbolj nadarjenih slovenskih pesnikov — — — „srce mi pravi, da jo boš!“ — — —

Temu namenu naj služi slovenski narodni svet.

So pa tudi druga važna vprašanja, ki naj jih rešuje narodni svet.

Ravnopravnost slovenskega jezika v šoli, uradih in vsem javnem življenju je gotova zadeva, ki stoji na programu vseh slovenskih političnih strank. Koliko več poudarka pa damo kaki taki zahtevi, ako stopi ž njo pred vlado ves narod kakor celota, kakor pa če pride mledovat le kaka kranjska ali štajerska politična stranka. In takozvana „osebna vprašanja“, kedar je n. primer izpraznjeno mesto dež. predsednika kranjskega, ali predsednika kakega deželnega ali okrožnega sodišča, ali ravnatelja finančne direkcije kranjske — ne moremo jih pred ministrom zastopati bolje, kakor če stopimo predenj ter mu lahko razodenemo, to in to je postulat vsega slov. naroda.

Jako važna bi bila enotna organizacija narodnega kapitala. Ni ga nemalo, ali mrtev je ali pa je v pomoč tujemu kapitalu. Precej imamo že denarnih zavodov in lepo se razvija njihova organizacija. Toda oni kapital, ki se končno steče v osrednjo blagajno te organizacije in tu preostaja, ne prihaja ali le v malokterih slučajih nam v prid. Denar gre na tuje, sprejemajo ga velike banke, posredovalnice mednarodnega kapitala, da jim nosi visoke obresti, dočim mi služimo le nezmatne 3 ali 3½% obresti. Javna tajnost je n. pr. da je ljubljanska banka le nekaka podružnica češke Živnostenske banke. Živi le z gotovimi pogoji. Ne nameravam s tem delati kakih očitkov, ali živeti in vspevati bi prav tako mogla čista slovenska banka. — Ako bi torej oni denar, ki preostaja vsem našim denarnim zavodom, zamogli enotno upravljati in zopet mobilizovati v prid velikim slov. narodnogospodarskim zadevam, pa bi nam ne bilo treba naših rudnikov ali naših vodnih sil prepuščati — tujcem.

Z ironičnim nasmehom čitamo dandanes gori omenjeno recenzijo. Slab duhovnik to, ki si želi nazaj za pastirja v planine (Veseli pastir), ki je kljub svojemu katoličanstvu izgubil življenja srečo, ki poje le gorje, žal in bol. Glejte ga nemoralneža, ki mu le strast narekava besede, s katerimi v pesmi „Lastovkam“ obžaluje svoj duhovni celibat:

Razdeli se v pare trop,
slednji par izbere strop,
kjer obesi mehko gnezdo;
prazen je le moj, edin,
ker nesreče jaz sem sin,
rojen pod nezgodno zvezdo.

Pesnik-duhovnik si zasramuje moč molitve (O nevihti), da, celo vzvišeno samostansko življenje mu ni sveto, češ, da v njem ni najti notranje utehe in dušnega miru (V celici).

Kolikor trditev — toliko nabrušenih, zastrupljenih kopij v pesnikovo sree!

(Dalje prih.)

Prevažne posle bi torej upravljali slovenski narodni svet. Zadelati bi moral globoko zijačo vrzeli našega javnega političnega življenja. Svojim geslom pa bi si izbral prav ono geslo, ki ga nosi češki narodni svet: narod sebi!

Politični abecednik.

Splošna in enaka volilna pravica v obliki nove volilne reforme še ni veljaven zakon: sprejeti jo mora po naših ustavnih določilih gosposka zbornica in potrditi cesar. Vendar je danes čisto gotovo, da se to zgodi; čuje se že, da bodo majnika meseca poklicani vsi avstrijski državljani, ki so dopolnili 24. leto svoje starosti in ki bivajo trajno skozi leto dni v eni občini, da na glasovnice napišejo smer, v kateri naj se giblje avstrijska zakonodaja. Z vvedbo splošne in enake volilne pravice postane vsak avstrijski državljani zakonodajalec; ne neposredno — posredniki, ki v njegovem imenu sklepajo državne postave, so državni poslanci, in te ima pravico po svoji volji svobodno izbirati. Zakonodaja — in tudi posredna — je težaven posel, poln velike odgovornosti, kajti ž njo se odloča osoda vseh ljudi nele za sedanjost, temveč tudi za dogledno bodočnost. Kakor za vsako uspešno delo — poljedelstvo, rokodelstvo itd., tako je treba tudi za zakonodajo obširnega znanja, temeljite politične izobrazbe. Kje in kako pa se ta pridobi? — V ljudski šoli učencev ne uče delati postave, in cesar se Janezek ne uči, tudi Janez ne zna. Zato pa je tem važnejša naloga političnega časopisja, da politično ljudi poučuje, da jih skrbno in vestno pripravlja na politično, zakonodajalno delo, ki ga na dan volitev izvrše.

Namenili smo se pod gorenjim naslovom od časa do časa priobčevati poljudno pisane razprave o vseh vprašanjih, ki se dotikajo javnega življenja: iz nar. gospodarstva, državnega prava, uprave vede itd. Z ozirom na važni pomen še posebej opozarjamo cenjene naše čitatelje na te članke, ki bodo posredovali umevanje temeljnih javnih vprašanj sedanjega časa.

O davkih.*)

Plačevanje davkov je ena najbolj splošnih in najobsežnejših državljanjskih dolžnosti. Neutrudnemu iskanju po novih denarnih virih v poslednjih stoletjih se je posrečilo iztakniti slednjo prikladno stvar, ki bi se jo dalo obdačiti; in naj dela človek karkoli, venomer plačuje davek. Marsikomu se bo ta trditev zdela pretirana, češ, davčni listek prihaja le parkrat na leto v hišo. Kdor to misli, pozablja, da pozna država nešteto indirektnih načinov, s katerimi izvablja svojim podložnikom denar brez posebnih bolečin in težav iz žepa. Komaj zjutraj zapustimo svoje ležišče, spijemo čašo kave s sladkorjem, snemo eno žemljo in skadimo nato fajfo tobaka: vse to pravzaprav ni drugoga kot neprestano plačevanje davka. Tobak, sol, sladkor, petrolej, pivo, špirit, vino, meso in še marsikaj drugoga mora polniti izluknjane državne blagajnice. Če prištevamo še carino (colnino) in druge davkom podobne pristojbine, se pred nami razgrne skoro nepregledna vrsta. — Ljudski rek pravi: Nič ni zastoj razen smrti; toda tudi ta stane srečnega dediča del dedščine, ki ga država pospravi kot dedinski davek. In celo ta, ki mu sreča nakloni terno v loteriji — kar se pa prepogosto itak ne zgodi — celo ta ne uide ljubeznivi pozornosti davčne gosposke.

Pri vsem tem pa je plačevanje davkov v sedanjem smislu precej nova reč. Stari vek ni znal ceniti dela, ki je merilo na pridobivanje denarja: spoštovanja do gospodarskega dela, ki so ga opravljale večidel suženjske roke, skoro da ni bilo. Srednji vek je bil spet poln samih stanovskih predsodkov. Obe te dobi sta imeli na sebi aristokratski pečat. Plačevanje davkov je veljalo za znamenje hlapčevstva in to načelo se je do današnje dobe ohranilo v davčnem oproščenju plemstva. (Dalje prih.)

* Slededečo razpravo je svoj čas objavila nemška revija „Der Weg“.

Delavska zavarovalnica proti ne-zgodam.

Za 29. december t. l. so razpisane volitve v predstojništvo in razsodišče delavske zavarovalnice v Trstu, v kateri zavaruje 5000 podjetnikov iz Kranjske, Primorja in Dalmacije svoje delavstvo. Med podjetniki je 3600 Slovanov in le 1400 Italijanov; vzlic temu je uprava zavoda, kojega obveznost znaša nad 5 milijonov kron, v italijanskih rokah. Poleg tega sede na uradniških mestih, ki so dotirana od 2.400 do 9.600 kron, sami Italijani. Ako bi dobili Slovani večino v odboru, je umevno, da bi prišlo na ta dobro plačana mesta nekaj Slovencev. — Svoj čas smo imeli Slovenci od 18 odborniških mest 13, torej kvalifikovano večino; toda slovenska brezbriznost je prepustila to po številu nam pripadajočo postojanko narodnemu protivniku.

Po veljavnem statutu se dele obrati v sledeče kategorije:

1. Železnice, transportna podjetja, zaloge blaga in podjetja za izpravljanje glene.
2. rudniki in fužine, izdelovalnice kovin, stroji, orodja itd.;
3. kemična industrija, izdelovanje kurjave in svečave, razna živila;
4. pridelovanje kamenja, stavbeni obrti všteti delo v delavnicah, gledišča, požarne brambe, dimnikarstvo, snaženje cest in poslopjij;
5. tekstilna industrija, poligrafična obrt, izdelovanje obleke, snaženje orodja in kopelji;
6. papir in usnje, rezbarstvo, kmetijska in gozdarska podjetja, mlini.

Letos se vrše dopolnilne volitve iz 3., 4. in 5. kategorije. V smislu statuta mora imeti sedaj vsak obrat iz omenjenih kategorij, ki vplačuje v zavarovalnico, dvoje glasovnic (eno za podjetnika in drugo za zavarovane uslužbenice). Kdor jih še nima, naj nemudoma reklamira pri volilni komisiji delavske zavarovalnice proti nezgodam. (Trst, Via Mercato vecchio 3. I.) ali pa naj naznanijo svoje ime, stanovišče in opravilo našemu uredništvu. Reklamacijski rok poteče že s 15. t. m.

Delavsko zavarovalnico tvori v pretežni večini slovanski element — zatorej je revindikacija tega zavoda važna točka našega narodnega programa. Dolžnost vsega slovenskega delavstva in podjetništva je, da odda svoje glasove. — Zaradi enotnosti in discipline prevzelo je vso akcijo v roke slovensko politično društvo Edinost v Trstu, kamor je pošiljati vse eventualne želje glede kandidatur. — Vse nadaljne direktive, ki jih bo društvo v tej zadevi objavljalo, bomo pravočasno oznanili v listu. L.

Politični pregled.

Avstro-ogrška monarhija.

(K mečki socializem na Ogrskem). — Mezda poljskih delavcev na Ogrskem tiči že celih 30 let nepremično v mrtvi točki. Povprečno število delavnih dni znaša pri moških 207, ženskih 156 in otrocih 112. (Iz tega je razvidno, kako se izvršuje obligatni šolski pouk, odkod veliko število analfabetov!); povprečna letna mezda znaša 149 oz. 105, oz. 71 K. — Te razmere so v devetdesetih letih nujno vedle do agrarnih nemirov. Zloglasna lex Daranij je vvedla kazensko postopanje proti civilnim deliktom: delavca, ki zlomi delavsko pogodbo, obsodi politična instanca do 60 dni in 600 K denarne globe brez priziva; delodajalec ima pravo pomilošenja, kar rodi servilizem najnižje vrste in demoralizacijo. Šele Kristoffi je dovolil poljskim delavcem koalicijsko svobodo in takorekoč iz tal sta zrastle dve organizaciji: socialno-demokratska „Zveza poljskih delavcev“ in narodno-socialna „Zveza za varstvo poljskih delavcev“. Prva si je pridobila tekom pol leta 300 krajevnih skupin s 55.000 člani; slednja v istem času 500 krajevnih skupin s 50.000 člani; zadnja si je priborila dva mandata v zbornici. — Pod sedanjo vlado so se razmere zdatno poslabšale: šikane so na dnevnem redu. Te dni je sklenilo društvo veleposestnikov, da pokliče

v deželo 15—20.000 kitajskih delavcev, t. zv. kulijev, ki naj bi pognali domače delavstvo v Ameriko in pritiskali na sramotno nizko mezdo. Že samo dejstvo, da se je mogla resno sprožiti ta misel, zadostno označuje blažene razmere, ki vladajo pod „patriotičnim“ režimom koalicijske neodvisnosti.

(Sedanji ogrski režim). — Ni je pod solncem dežele, kjer bi politična demoralizacija tako zorela, kakor na Ogrskem. Kdor bi sodil ogrske politične razmere po časnikarskih poročilih, bi menil, da je ogrsko prebivalstvo kakor en moč v taboru sedanje vlade: enoglasne volitve vladnih kandidatov, samozavestno govorjenje vladnih članov se vrste kar venomer. V resnici pa so stvari čisto drugačne, zakaj ni vse zlato kar se sveti. Ni je kmalu stranke na svetu, ki bi imela v deželi tako malo realno-politične zaslonbe, kot baš ogrska koalicija. Rekrutira se iz pičlega števila deklasiranih elementov. Če bi zavela čista in neskaljena splošna in enaka volilna pravica po ogrski ravnini, bi razgnala in razpršila te politične smeti, ki si laste politično vodstvo ogrske države na vse strani; politične vajeti pa bi vzela v roke ogrske narodnosti, ki tvorijo celo po madjarski statistiki polovico prebivalstva, in pa produktivni sloji madjarskega naroda, ki danes nečejo vedeti nič o koalicijskem patriotizmu in neodvisnosti, ter trumoma beže iz svoje domovine. — Nravna kvaliteta članov sedanje vlade je pod kritiko: ne vseh — Košut, Andrassy so osebno vsega spoštovanja vredni možje. Na čelu justične uprave pa stoji individij, ki bi po nešteto lopovstvih, ki jih je uganjal v svojem življenju, sodil v ječo.

Nemčija.

(Poljsko vprašanje). Pruska vlada si je postavila za smoter, da germanizira Poljake, da z iredentistov sfabricira lojalne patriote. To svojo politiko zasleduje z železno doslednostjo in z obēudovanja vredno — nespretnostjo. Vsak tlak rodi protitlak, akcija reakcije in pruska vlada s svojimi nastopi skrbno pazi, da se v Poljakih iz zmerne narodne zavesti razvija narodni šovinizem in sovraštvo do nemštva. — S svojimi germanizacijskimi fondi je tekom poslednjih desetletij zapravila četrtino milijarde, ki jih je večidel popilo poljsko narodno imetje. Vlada je kupovala poljska posestva — Poljaki so jih drago prodajali; oddajala jih je nemškimi naseljencem, ki so se polonizirali. Zbudila je v življenje poljske parcelacijske banke, ki prav uspešno delujejo. — V dosego namena ji ni bilo nobeno sredstvo premalo sveto: uničuje občinsko samoupravo, visoko šolo narodne politike, zatira tiskovno svobodo, omejuje volilno pravo — vse brez uspeha. Ponemčila je šolo, da bi v nemškem duhu vzgojila naraščaj; zastoj! Sedaj je prišel na Poznanjskem na vrsto tudi verouk, ki se je edini poučeval v materinščini. Ta odločitev je rodila elementaren odpor; Poljaki so odgovorili s štrajkom šolske mladine, ki ga izvršuje na tisoče in tisoče otrok. Pruska vlada jih kaznuje na vse mogoče načine, odvzema jih vzgoji staršev. Na ta način misli napraviti dobre Nemce. Zastoj! Vsakemu otroku se bodo za vse življenje utisnili ti trenotki, ta preganjanja, ki bodo oživljala narodno čutenje cele generacije. Poljska, nemška svobodomiselnost in centralistična stranka svare vlado, da naj neha s svojim neumljivim, neuspešnim početjem. Toda vlada je gluha, svoje glavna, neče kapitulirati s svojo avtoriteto pred otroci; nagiba se eksaltiranim glasovom „Vse-nemške zveze“, ki ji svetuje odpravo šolske obveznosti v pojskih pokrajinah, izključitev upornih otrok od šolskega pouka: „Mi nimamo z nar. stališča nobenega interesa na višji izobrazbi posameznih Poljakov“. Kulturna država... Čim dalje pojde pruska vlada, tem večji bo poraz. — Namestnikom pred nekaj dnevi umrlega nadškofa Stablewskega, ki je poljsko reč z vnemo podpiral, nameravajo napraviti trdega Nemca. Kako nedolžno! Poljaki so in bodo narodno napredovali s škofi in brez škofov. To kaže doba Ledichowskega, Dihterja (Nemec!), Stablewskega...

Bulgarsko.

(Kapitulacije). Avstro-ogrski zunanji minister je odstopil od kapitulacij, to se pravi: avstro-ogrski podaniki, ki so doslej podvrženi bili samostojnemu konsularnemu sodstvu izgube ta izjemni privilegij. — Svoječasno je že Goluchowski obljubil Bulgarom to koncesijo, če se trgovska pogodba med obema državama srečno izvrši. Ahrenthal pa jo je podelil kot uvod v trgovska pogajanja, na katerih tok bo ta praktični dokaz simpatije in naklonjenosti gotovo ugodno vplival. Čas je že, da si Avstro-ogrski dobi simpatije v balkanskih državah, ki jih je nevesča balkanska politika čisto zaigrala.

Gregorčiču spomenik!

Slovensko ljudstvo! Ali je kdo med Teboj, čegar uho se še ni naslajalo ob nebeških glasovih „Nazaj v planinski raj!“, „Eno devo le bom ljubil!“, „Zvezda mila je migljala!“? In kdo izmed Tebe še ni slišal deklamovati „Oljki“, „Kmeti hiši“, „Naš čoln — otmimo!“?

Sree ti je pač malone zastajalo radosti, ko je ob sladkih zvokih te pesni ali ob ljubko žuborečem potoku nje zvoneče besede nanj legal čudoviti čar svete poezije. In skozi nežno kopreno te svete poezije si zrlo in poslušalo „kar gledalo ni oko, uho ni čulo posvetno“: duša Ti je tiste trenutke plavala v prelestnem kraljestvu umetnosti. In to je bilo kraljestvo slovenske umetnosti. Tvojemu sreču je takrat govoril velik umetniški genij, ki ga je milostno nebo naklonilo slovenskemu narodu. Ta genij pa je bil — Simon Gregorčič.

Danes Gregorčiča ni več med nami. Nedavno tega se je iz solnčne Gorice po širni Sloveniji raznesla srca pretresujoča vest, da je „soški slavec“ utihnil za vselej, da je umrl Simon Gregorčič.

„Ne, ni umrl!
Še duh njegov živi med nami,
na delo nas budi in drami.
Umrl on ni,
v nesmrtnih delih on živi!“

A ob enem ž njim v teh nesmrtnih delih živi in bo od roda do roda živela njegova in naša mati, ki jo je njen veliki sin ljubil „iz srca globin“, ki je bil njen ponos in ki jo je proslavil pred svetom — mati Slovenija. —

Slovenici! Kdor slavnih prednikov ne časti, — njih naslednik biti vreden ni!

Pokažimo, da znamo ceniti svoje velmože, da se zavedamo, kak biser je s poglavjem „Simon Gregorčič“ vdelan v oni okvir, ki se imenuje slovenska literatura! Postavimo velikemu pesniku ne le v svojem sreču, marveč tudi na zunaj, vsemu svetu viden spomenik!

A ves narod naj bi postavil ta spomenik, kakor je ta najzvestejši sin matere Slovenije ljubil ves narod!

V to svrhu se je v Gorici osnoval „Osrednji odbor za Gregorčičev spomenik“ ter si postavil nalogo, poskrbeti, da se pesniku Simonu Gregorčiču v rojstno hišo na Vrsnem vzida spominska plošča in na gomili tam „v planinskem raju“ pri Sv. Lovrencu postavi dostojen nagrobnik. Če le mogoče — in to bi bilo v smislu velikega pokojnika — pa bi se naj Gregorčiču postavil še živ spomenik, čegar piedestal bi bila šola. Obliko kipa na tem piedestalu (ustanove, Gregorčičev dom . . .) pa bi naj dogovorno določil celokupni slovenski narod pōtem osrednjega odbora in lokalnih pododborov.

Rodoljubi!

Da čim preje dosežemo, kar nam veleva sveta dolžnost, se obračamo do Vas, kar Vas je brez razlike stanu in mišljenja, z iskreno prošnjo za požrtvovalno sodelovanje Gregorčičevemu spomeniku v prid. Prirejajte zlasti v ta namen Gregorčičeve slavnosti in veselice in seznanjajte na njih množice z velikim pesnikom! S tem storite dvakrat rodoljubno delo.

A vsem nam spričo velike odložitve napram pesnikovu geniju bodi geslo:

„Ne samo kar veleva mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan!“

Ivan B e r b u č, prof. v. p. in dež. odbornik, predsednik; Matija R u t a r, deželnosodni svetovalec, podpredsednik; Josip I v a n č i č, prof. v. p., bla-

gajnik; Dr. Ivo Š o r l i, notarski kandidat, Dr. Karol O z v a l d, prof., Franc S i v e c, vadnični učitelj, tajniki; Ivan K o k o š a r, mestni župnik, Franc V o d o p i v e c, ces. svetnik, Andrej I p a v e c, gimn. učitelj, Niko O m e r s a, gimn. učit., odborniki.

V Gorici, dne 6. decembra 1906.

Op. Doneske, ki se v časopisih objavijo, sprejema prof. Jos. I v a n č i č, Gorica, Korenjski trg št. 8., kakor tudi vsak odbornik.

Štajersko.

Celjska politika.

(S Štajerskega).

Kako veliko ulogo igra fraza pri celjskih Slovencih, se je pokazalo zopet prav značilno zadnje dni, o Gregorčičevi smrti. Simptomatično za njihovo frazarsko navdušenost je bilo, da so baš oni, ki imajo toliko nepokritih narodnih dolgov, prvi zatrobili v svet idejo o Gregorčičevem spomeniku in prvi začeli nabirati zanj pri čaši vinca v „veseli družbi“. Ta „vesela družba“ je zelo karakteristična in važna za to narodno politiko, zakaj vesela družba je njen gonilni motor. Da mi nismo nikakor zavzeti za kak kamniti ali bronasti pesnikov kip, je iz našega realnega stališča, s katerega presojujemo današnje naše stanje in naš razvoj, razumljivo, ali to stvar prepuščamo za danes goriškim krogom. Ampak posetili bomo celjsko narodno inteligenco, v veseli družbi.

Lepa stvar je navdušenost, a če bomo samo navdušeni in ginjeni goreli za ideale, je to dandanes malo premalo. Pri kozarec rujnega vina so kmalu lepe besede na jeziku, solza zaigra v očeh, navdušena davorija zaori, in rešuje se domovina. Nastopi čil in ponosen govornik, slavi naša dejanja in nehanja, našo požrtvovalnost za domovinske svetinje. Mi, celjski Slovenci, smo začeli nabirati in se bavimo z mislijo, da si postavimo D i j a š k i d o m, kjer se bo vzgajala naša mladina, cvet našega naroda, podpisali smo goreč oklic, da se nabirajo prispevki za S o k o l s k i d o m, kjer si bomo krepili mišice za boj proti sovragom, in zdaj zopet smo v veseli družbi sprožili prelepo misel, da se dvigne Gregorčičev spomenik, in mi smo prvi, prvi položili znatno vsoto v ta namen domovini na oltar. Narod bo rešen!

Kaj je z „Dijaškim domom?“ V Gaberjih, industrijnem kraju pri Celju, so kupili Slovenci graščinico „Rosenhof“ in precej lepo zemljišče, da si postavijo dom revnim dijakom in skrbe tako za naraščaj slovenske inteligence, ki jo tako živo potrebujemo na Štajerskem. To je bilo nekako pred petimi leti, od tedaj je torej poteklo že nekaj dragocenega časa v današnjem urnem razvoju političnega življenja. Sprva so res požrtvovalno prispevali rodoljubi, no, sčasoma se ohladi navdušenje, in danes je ta stvar malone zaspala. Celjski slovenski dalekovidni politiki so del onega zemljišča, ki je bil pripravljen za „Dijaški dom“, prodali Nemcem, da si sezidajo na onem prostoru, odmenjenem za slovenske dijake, schulverein-sko ljudsko šolo, kjer se bo odtujeval naš zarod in pripravljaj za zagrizene narodne janičarje. In naši politični voditelji so to vedeli. Prvaki naše štajerske politike so šli na vse mogoče načine Nemcem na roko, da laže in čim preje dosežejo svoj namen. Schulverein je dal 100.000, drugo prispeva celjsko mesto za to novo ponemčevalnico. Naložilo je nov davek meščanom, seveda tudi Slovencem, in tako bomo sami pomagali graditi zavod, ki nam bo grabil mladino.

To je ironija, to je višek zaslepljenosti in narodne mlačnosti! Spomladi začno zidati nemško šolo, a kje je ostal naš „Dijaški dom?“ Mi čakamo, čakamo, da nas bodo Nemci pregnali še iz Gaberjev in nam onemogočili na predobro poznani lisičji način si postaviti zavetje našim dijakom. In potem bomo zopet zakričali, da nas Nemci ovirajo v narodnem razvoju! Sami smo jim ponudili priliko, sami smo se jim dali v roke, in bili nas bodo z biči in škorpijoni.

Kaj je s „Sokolskim domom?“ Oklic je velel, naj se postavi tudi v Gaberjih, a kedaj? Za to je treba denarja, za realiziranje te ideje

potrebujemo mnogo tisočakov, a požrtvovalnosti ni. Ako bi bilo v Celju res kaj požrtvovalnih rodoljubov in ne frazarjev, bi se imovitejši lastniki hiš sami ponudili, da dajo v svojem domu prostora Sokolom, ali jim postavijo na svojem svetu primerno telovadnico. Sicer pa na to niti misliti ni. „Sokolski dom“ ne bo nikdar stal v Gaberjih, ako ne bomo imeli resnejše volje. In če nam Nemci vzamejo Gaberje, s čemer se je bahal Pommer, celjski poslanec v državnem zboru, potem bodo bežali Sokoli v Hudinje ali pa v Žalec.

Sedaj nabirajo celjski Slovenci za Gregorčičev spomenik. Dijaški in Sokolski dom lahko počakata, kakor že čaka par desetletij na rešitev šolsko vprašanje celjske okolice. Na stotine slovenskih otrok raste brez šolskega pouka v materinščini v celjski okolici!

In mi rešujemo domovino v veseli družbi!

Koroško.

Volilna reforma in koroški Slovenci.

„Mir“ prinaša o tem predmetu uvodnik, ki je strankarsko-politično zanimiv. Predvsem konstatuje dejstvo, da je volilna reforma raztrgala Slovenski Korotan; namesto dveh mandatov, ki bi si jih sčasoma dalo pridobiti, da nam je podelila en negotov mandat. Vsa odgovornost pada na stranko, ki je parlamentarno zastopala slov. narod torej na Šusteršičevo „Zvezo“. Išoč motivacijo za postopanje klerikalne dunajske delegacije, pravi doslovno: „Ne znamo ključa do teh vrat; a bojimo se, da se najde ključ v več izvodih in da ga kak prijatelj kedaj izroči javnosti: ključ do u g a n k e. Vso krivdo pripisuje „Mir“ osebarski politiki dr. Šusteršiča, ki utegne privedi slov. parlamentarno delegacijo do razkola v dve, na klerikalnem temelju sloneči stranki.

Soglašamo z „Mirom“ v tem, da se je Šusteršičeva teorija taktičnih potez neizrečeno ponesrečila. Sprejeta volilna reforma je narodno najslabša, kar smo jo mogli dobiti — v tem tiči krivda slabega parlamentarnega vodstva; vendar je novo volilno pravo z vsemi geometričnimi slabostmi tudi narodno boljše od starega — zasluga zmagujoče demokratične ideje. Obsojamo dr. Šusteršiča kranjsko stališče, ki smatra, po njegovi lastni izjavi à contre coeur, enega kranjskega Slovenca več vrednega kot dva koroška. Prepričani smo, da bi se bil dal prenos enega kranjskega mandata na Koroško pod gotovimi koncesijami doseči.

Slovensko šolstvo na Koroškem.

— Nad 162.000 koroških Slovencev nima ni ene lastne meščanske šole, akoravno jih ima dežela osem. — Ljudskih šol je 370, a izmed teh so le 3 slovenske in 83 utrakvističnih, kar pomenja — na slovensko prevedeno — nemških.

Velikovec. Nemški kandidati za bodoče državnozbornske volitve so za pliberški okraj g. V. Šumi, potovalni učitelj v Velikovecu, za velikovski okraj Jožef Nagele p. d. Šternbirt v Velikovecu, celovski okraj Štefan Kulterer p. d. Vivnik v Jadoveah.

Primorsko.

Žalosten konec „Legine“ šole. V Raklju na Barbanščini v južni Istri je pred letom ustanovila „Legina“ z veliko slovesnostjo šola, da bi poitalijančila ondotno hrvatsko prebivalstvo. Leto je minulo, in „Legine“ šole na Raklju ni več. Zaprli so jo, ker nima nobenega učenca! „Legina“ učitelj don Nicolich (prej doma v Dalmaciji še ognjevit Hrvat Nikolič) si je moral nadeti zopet tesni kolar in prositi škofa Flappa za kako cerkveno mesto, česar mu gospod škof gotovo ne odreče, že zaradi velikanskih zaslug, ki si jih je stekel, ko je — prej kot dušni pastir in potem kot „Legina“ učitelj — brezuspešno skušal rešiti nepokorne ovce v Raklju. — Da je „Legina“ šola tako žalostno končala, je povzročila istrska Ciril-Methodova družba, ki je par mesecev preje ustanovila v Raklju hrvatsko šolo.

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici priredi v soboto dne 15. decembra svoj redni IX. koncert v dvorani „Trgovskega doma“. Začetek ob 8. uri in pol zvečer. Vstopnice se prodajajo v prodajalnici g. A. Gabrščka v „Trgovskem Domu“ in g. A. Jeretiča, Semeniška ulica, na dan koncerta od 7 in pol naprej pri blagajni.

Kranjsko.

Afera dr. Robide ne da „Slov. Narodu“ mirnega spanja. Slaba vest se oglašja in „Narodov“ urednik jo skuša udušiti z glasnim kričanjem. Pripoveduje stvari, ki jih sam ne veruje, samo da bi svoje postopanje v tej aferi opral pred javnostjo. Seveda računa pri tem na izredno lahkovernost svojih bralcev. Kdo mu bo n. pr. verjel, da je bila ost te afere naperjena proti narodno-napredni stranki. Kako pride ta stranka v to zvezo, nam je naravnost neumevno. Ali si ima kaj očitati, da se oglašja tudi njena slaba vest? Erkläret mir Graf Oerindur! Ako pa si nima ničesar očitati, potem pa bi na ravno isti način zamogli trditi, da se je afera odpuščenega zdravnika hotela izkoristiti proti klerikalni stranki. Saj boste menda vendar priznali, da sta glavar Detela in poslanec Povše, ki sta tudi člana dež. odbora, še klerikalca. In proti postopanju deželnega odbora kakor takega je bila naperjena vsa akcija. Ni šlo za zadevo niti liberalne, niti klerikalne, niti nemške stranke, ki vse imajo svoje zastopnike v dež. odboru, ampak za zadevo deželnih dobrotelnih zavodov. In ravno ker ni šlo za zadevo ene stranke, zamogli so sodelovati pristaši vseh strank. To vse seve „Narod“ prav dobro ve, toda končno je vsak izgovor dober, samo človeka mora najti, ki bi kaj takega verjel.


„Slov. Narod“ piše sinoči o volilni pravici, katera se je sprejela v program naše stranke. „Narod“ se tu identifikuje z narodno-napredno stranko. Pa ne, da bi liberalna stranka sprejela „Narod“ za svoje glasilo. To bi bilo pač najslabše priporočilo za bodoče življenje narodno-napredne pravzaprav liberalne stranke.

Cankar na slov. odru. Opozarjamo še enkrat cenjene čitatelje na jutrišnjo premjerno Cankarjevo komedijo „Za narodov blagor“, o kateri prinesemo v prihodni številki večjo razpravo.

Občni zbor „Zveze slovenskih odvetnikov“ v Ljubljani (dr. Triller predsednik, dr. Novak tajnik) se vrši dne 16. decembra 1906 ob 10. uri dopoldne v mestni posvetovalnici v Ljubljani. Radi važnosti občnega zbora naprošeni so vsi gospodje člani, da se istega točno in v polnem številu udeležijo. Na dnevnem redu so med drugim tudi poročila o spremembah glede justičnih razmer v slovenskih pokrajinah.

Zvišanje plač meščanskemu učitelstvu v Krškem. Že v začetku tega leta je bil dovolil c. kr. okrajni šolski svet z ozirom na to, da je bil deželni zbor ljudskim učiteljem do-

volil 25% draginjske doklade, tukajšnjim meščanskim učiteljem 25% stanarine. Ker pa ta sklep ni obveljal pri c. kr. deželnem šolskem svetu, sklenil je sedaj okr. šolski svet predlog na isto gosposko, da se tukajšnjim meščanskim učiteljem zvišajo plače od 1800 K na 2000 K, kateri znesek se bode po dokončanih 10, 20, 30 službenih letih dalje zvišal 200, 400 in 600 K.



Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Majcenejša, največja eksportna tvrdka!

H. Suttner urar Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih
švicarskih ur
brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pism je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastoj in poštne prosto. 26-32




Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA V LJUBLJANI
na Marije Terezije cesti št. 1
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnoram zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Le „Zvezdna“ eikorija

iz Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani

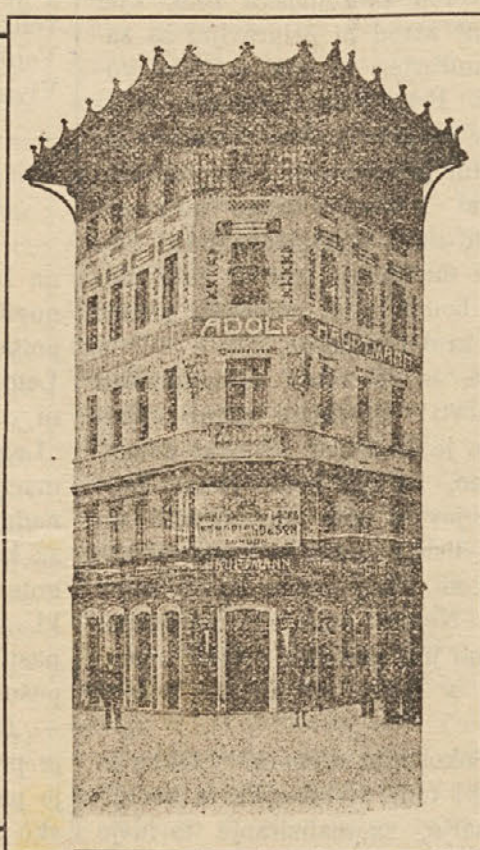
je pravi slovenski izdelek!

Izborna zaloga vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER
vinotržec v Domžalah
(Kranjsko).

Prodajana debelo.

Priporočajte povsod „Naš List“



— Ustanovljeno leta 1832. —

Priznано najboljšo **oljnate barve**

zmlete s stroji najnovejše sestave, prekašajo vsako konkurenco po finosti, ki omogočijo z jako majhno množino pobarvati veliko površino, razpošilja po nizkih cenah

Adolf Hauptmann
v Ljubljani

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka in steklarskega kleja. Zaloga slikarskih in pleskarskih predmetov.

Ilustrovani ceniki dobe se brezplačno.

Prodajana drobno.